

THE JAMMU AND KASHMIR (EXTENSION OF LAWS) BILL, 1956

THE MINISTER IN THE MINISTRY
OF HOME AFFAIRS (SHRI B. N.
DATAR): Sir, I beg to move:

"That the Bill to provide for the extension of certain laws to the State of Jammu and Kashmir, as passed by the Lok Sabha, be taken into consideration".

This is a still simpler measure. What was done, as the House is aware, was that the Jammu and Kashmir State on account of a number of historical and other circumstances occupied a special place and, therefore, in the Constitution also certain provisions were made. Then, subsequently as per provisions in the Constitution, the President's Order was issued in 1954. According to this Order, as the House is aware, certain parts of the Constitution were made applicable to the State of Jammu and Kashmir. In this connection, I would invite the attention of the House to article 370 of the Constitution. As a result of the provisions made in article 370, the Constitution (Application to Jammu and Kashmir) Order, 1954 was passed. It specified the subjects in regard to which Parliament had the power to make laws in relation to the Jammu and Kashmir State.

[THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA) in the Chair]

And thereafter the subjects that were in the Union List so far as the State of Jammu and Kashmir was concerned were taken over. Now, the question arose as to which Acts passed by the Indian Legislature should be made applicable to Jammu and Kashmir, because in view of this provision in article 370 and also the President's Order, certain entries in the Union List became applicable to Jammu and Kashmir. Therefore, in respect of these subjects naturally Indian laws had to be made applicable. The laws that we had so far as they relate to the subjects in respect of which Parliament had power to legislate for Jammu and Kashmir; and those laws the extension of which is essential for the effective administration of the State—these were the two principles that we followed in this respect. And then after consultations Government came to the conclusion that it was necessary that a

number of Acts that were in force in India, so far as the Union List was concerned, ought to be made applicable also to Jammu and Kashmir. You will find in the list that has been given the various Acts that have to be made applicable with such formal amendments that are necessary, they have been specified in the Schedule. Therefore, I would submit that this is a piece of legislation which is absolutely essential in order to bring Jammu and Kashmir in line with India, according to the agreed principle so far as the administration of the Central laws are concerned, and I am confident that the House will agree to the Bill.

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARADA BHARGAVA): Motion moved:

"That the Bill to provide for the extension of certain laws to the State of Jammu and Kashmir, as passed by the Lok Sabha, be taken into consideration."

SHRI JASPAT ROY KAPOOR (Uttar Pradesh): Madam Vice-Chairman, I am sure it must be a matter of great satisfaction to every one of us that our Central laws enumerated in this measure will now be made applicable to the State of Jammu and Kashmir as they are applicable to the rest of India. Any measure which makes the ties between Kashmir and the rest of India stronger and stronger still must be welcomed with applause. It is a matter of great pleasure and ever increasing satisfaction to us that the State of Jammu and Kashmir has through its duly constituted Constituent Assembly declared itself to be permanently a part and parcel of this country. For the last many years the fate of Jammu and Kashmir had been hanging in the balance. Though we in this part of the country and also the residents of the State of Jammu and Kashmir have had never any doubt as to what the real intention of the residents of Jammu and Kashmir was in the matter of the integration of that State with India, yet our neighbouring newly created country of Pakistan had been claiming that this State of Jammu and Kashmir should belong to Pakistan. They had been claiming also that if a plebiscite were taken there, the residents thereof would cast their votes in favour of being integrated with Pakistan. Their claims have proved to be wrong because the residents through their duly

elected representatives in the Constituent Assembly, through their duly appointed Chief Minister of Jammu and Kashmir and the other Ministers, have all unanimously declared time and again that they have integrated with the rest of India and that they remain a part and parcel of this great country for all good time to come. No doubt, though things have settled down in that beautiful State and valley, yet it is a matter of great regret to us that some persons there, and it is a still greater matter of regret that some persons though not belonging to that State but yet claiming to be greatly interested in that State—from this capital of India—are carrying on a propaganda which is not obviously in the interests of the country and which if we had not such a great liberty of press and platform and propaganda would not have been tolerated for a minute. Not very far away from this place, from Constitution House—what that number is I forget at the moment.

SOME HON. MEMBERS: 61 Constitution House.

SHRI JASPAT ROY KAPOOR: 61 Constitution House which has become notorious enough by this time and by a particular person who resided there we are reminded every now and then by a very nonsensical propaganda that is being carried on from that place—I would say even treacherous propaganda that is being carried on from that place, that all is not well in Kashmir, which is a mischievous misrepresentation.

We are flooded with literature from that notorious place every now and then and we must make it clear that we detest it and consider it positively harmful to Kashmir and India as a whole. Madam Vice-Chairman, I would request the hon. Home Minister to tell us on this occasion as to what they think of it. The propaganda that is being carried on from that place is being taken advantage of by Pakistan to the fullest extent. The mere fact that the Pakistan press gives a very hospitable quarter to all that is published from 61, Constitution House, should be a clear proof. A clear evidence of the great harm that that propaganda is doing to this country, particularly to this State of Jammu and Kashmir in whose interest, that propaganda is claimed to be carried on. What a pity,

Madam Vice-Chairman, that such a propaganda should be allowed to be carried on from a place which belongs to this Government itself. I do not know how this Government can persuade itself to be so hospitable, to be so generous, as to let out a portion of the Constitution House to one who is doing such a great disservice to this country.

SHRI B. K. P. SINHA (Bihar): I do not understand what is the relevance of all this in a debate on the measure before us.

SHRI JASPAT ROY KAPOOR: My hon. friend does not seem to appreciate the relevance of all this which to all other Members, I am sure, would be so obvious. We are going to extend our laws to the State of Jammu and Kashmir, and unless the law and order position in Jammu and Kashmir is all right how can we enforce any law there?

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA): You should confine your speech to the Bill.

SHRI JASPAT ROY KAPOOR: I am, Madam. I hope the Chair would not be led away by the remarks of my friend over there.

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARADA BHARGAVA): I understand what you are talking.

SHRI JASPAT ROY KAPOOR: It is so very relevant. It is not for the fun of it that I am urging what I am urging. The question is whether this law that we are going to make applicable to the State of Jammu and Kashmir, whether really and in fact we shall be in a position to enforce it there. Surely, if the law and order position in Jammu, if the political atmosphere in the State of Jammu and Kashmir, is not one of tranquility, this law will be merely something which we will have to throw in the waste paper basket. It is not a small matter. It is not a simple matter. It is not an innocent affair that we are dealing in this measure. When we are passing this legislation, we have also got to see that we create in this State an atmosphere where this measure of ours can be safely and properly implemented. I submit therefore respectfully, Madam Vice-Chairman, that I am not only irrelevant but I am

[Shri Jaspat Roy Kapoor.]

most relevant. We cannot under our very eyes allow a state of affairs to continue which will disturb the whole peaceful atmosphere of the State of Jammu and Kashmir. Such treasonable propaganda, such treacherous propaganda, surely on this occasion we cannot ignore. However, Madam Vice-Chairman, since you want to rush through this legislation, I have no grievance over that attitude of yours, and I do not propose to speak at length. I hope what I have submitted should be enough to bring the seriousness of the situation to the notice of the Government, and I hope and trust that they will take due notice of it and will not be virtually a party to this sort of nefarious propaganda which is being carried on from a premises of which they are the owners.

سردار بدھ سنگھ (جموں اور کشمیر) :

محترمہ وائس چیرمین صاحبہ - ابھی ہمارے بھائی کپور صاحب نے جو تقریر فرمائی اس کے متعلق ایک ممبر صاحب کی طرف سے یہ اعتراض کیا گیا کہ یہ غیر متعلقہ ہے - میں نہیں سمجھتا کہ یہ کس طرح غیر متعلقہ ہے - جس زہریلے اور تباہکن پروریکنڈے کا اثر جموں کشمیر گورنمنٹ پر ہندوستان کی گورنمنٹ پر انڈین کانگریس پر اور کشمیر نیشنل کانفرنس پر پڑ رہا ہے اس کے انسداد کا ذکر میں نہیں سمجھتا کہ وہ کس طرح سے غیر متعلقہ ہے -

श्री ज० रा० कपूर : कुछ लोगों की ऐसी आदत होती है कि वह सही चीज को भी गलत बताते हैं।

سردار بدھ سنگھ : ہمیں خوشی ہے کہ

آپ آج یہ قانون پاس کر رہے ہیں - ہمیں اس کی بھی خوشی ہے کہ آپ نے ہمیں یہ اختیار دیا ہے کشمیر کی کانستی ٹیونٹ اسمبلی کو یہ اختیار دیا ہے کہ جب وہ سینکشن کرتی ہے منظور کرتی ہے اور ایگری کرتی ہے تب آپ کی پارلیمنٹ کسی چیز کو منظور کرتی ہے - ہم نے اسے بڑی خوشی سے منظور کر لیا

ہے اور تمام انڈیا کو اور تمام کشمیر خوشی ہے کہ آہستہ آہستہ جو قوانین جموں اور کشمیر کے حق میں ہیں اور مفید ہیں وہ وہاں نافذ کئے جا رہے ہیں - لیکن سوال یہ پیدا ہوتا ہے کہ جب وہاں کا ڈیفنس آپ کے سپرد ہے تو وہاں لاء اینڈ آرڈر قائم رکھنے میں مدد کرنا آپ کا فرض ہو جاتا ہے - ہمارے بھائی نے یہ ٹھیک ہی کہا ہے کہ اگر وہاں کے لاء اینڈ آرڈر کو تقویت نہ دی جائے تو یہ قانون بے معنی ثابت ہوں گے -

اس میں کچھ شک نہیں کہ پندت جواہر لال جی نہرو کے پاس کانگریس کے پاس پارلیمنٹری کانگریس پارٹی کے پاس اور پارلیمنٹ کے جتنے ممبر ہیں ان کے پاس ایک غیر متعلقہ طرف سے غیر ذمہ دارانہ لٹریچر آرہا ہے جس کا کوئی تعلق نہ قوم کی بہتری و ترقی سے ہے نہ ستیت کی حفاظت سے ہے نہ کشمیر کی وفاداری و بھلائی سے ہے نہ نیشنل کانفرنس سے ہے اور نہ وہاں کی حکومت کی ترقی پرور کاموں سے ہے بلکہ ان سب کے برخلاف وطنی دشمنانہ کاروائی کی جارہی ہے - اب یہ ساری کاروائی یہاں سلیٹر میں کانستی ٹیوشن ہاؤس میں بیٹھ کر کے ہو رہی ہے - اسکے برخلاف ہندوستان و کشمیر کی وفادار چنتا تمام بول اٹھی ہے اور اکثر ہندوستان کے اخبارات نے نوٹ و ایڈیٹوریل اس پروریکنڈے کے برخلاف شائع کئے ہیں کہ یہ کیا عجیب بات ہو رہی ہے - اسے روکنا چاہئے - گورنمنٹ آف انڈیا ایک بڑی گورنمنٹ ہے اس کے پاس فوج ہے ملٹری ہے لائبر ہیں پارلیمنٹ ہے لیکن ہمارے خلاف یہاں سے بیٹھے بیٹھے بمبارتہمنٹ ہو رہا ہے اور اس پر توجہ دلانے پر بھی یہ کہا جاتا ہے کہ یہ غیر متعلقہ ہے - اگر یہی بات ہے تو پھر یہ قانون بنانے سے اور ہمیں شامل کرنے سے کیا فائدہ ہے - وہاں پاکستان

کی فوج اور پاکستان کی توپ، بندوق سب فائر لائن پر تیار کھڑی ہے جس کے ساتھ ہمارا مقابلہ ہے اور یہاں جو اندر سے ہم گھر رہے ہیں اور آگ لگائی جا رہی ہے اس کا اگر آپ انتظام نہیں کریں گے تو یہ بل اور یہ قانون کچھ معنی نہیں کہیں گے۔ اس لئے ہمارے دوست کا یہ کہنا کہ یہ غیر متعلقہ ہے غلط ہے۔ اصلیت میں انہیں کوئی تکلیف نہیں ہے۔ اگر وہاں دھتے دھتے ہوتے تو انہیں پتہ چلتا کہ یہ کتنا خطرناک مخالفانہ پروپیگنڈا ہے۔ یہاں جو ہمارے خلاف غلط زہریلا پروپیگنڈا پاکستان امریکہ اور اس کے ایجنٹوں کا ہو رہا ہے وہ ظاہر ہے اور وہ جو کانگریسی کہلاتے تھے ان کا میں نام لینا نہیں چاہتا تھا آپ سب جانتے ہیں لیکن اب لینا ہی پڑے گا اور یہ کہنا پڑے گا کہ وہ جو لٹریچر شائع کر رہے ہیں اس پر لاکھوں روپیہ خرچ ہو رہا ہے اور وہ خطرناک پروپیگنڈا یہیں عین سینٹر میں بیٹھ کر ہو رہا ہے۔ اس لئے یہ گورنمنٹ آف انڈیا کا فرض ہے کہ وہ اس کا انسداد کرے اور روکے۔ یہاں دہلی میں پریم ناتھ بزاز تین سال تک ہمارے خلاف طرح طرح کی کتابیں اور مضامین لکھتا رہا لیکن اس کو پکڑا نہیں گیا اور پھر کہیں آخر میں تین سال کے بعد پکڑا گیا۔ انہی دنوں تک آپ ڈھیل دیتے رہے یہ عجیب قسم کا انتظام ہے یہ ڈھیل کیوں دی جاتی ہے۔ وہ فضول ہے بنیاد لٹریچر سے پارلیمنٹ کے ممبروں کا گھر بھر تے ہیں۔ اگر دیکھا جائے تو کشمیر کے چالیس لاکھ انسانوں میں سے کوئی شخص ایسا نہیں نکلا جو یہ کہتا کہ ہمیں یہ تکلیف ہے۔ آخر مخالفین کے دشتہ دار اور ان کے حمایتی چار ممبران پارلیمنٹ بھی موجود ہیں پھر اس ایک قطعاً غیر ذمہ دار غیر متعلقہ صریحاً مخالفانہ پروپیگنڈا کرنے والے غیر کشمیری کو کس نے مختار نامہ

دیا ہے۔ اب تین سال کے بعد اسے فضول ہے بنیاد اور خطرناک لٹریچر چھاپنے کی ضرورت پڑتی ہے اس میں کوئی خاص راز ہے۔ کون ہیں یہ ہماری بہن مردولا سارا بائی۔ ان کو بھی کیا ہمارے ملک کے لئے کوئی درد ہے کوئی اس کی بھلائی ترقی کا خیال ہے؟ ہرگز نہیں بلکہ کوئی ذاتی تکلیف ہے اور کوئی خاص بیتابی ہے کیوں اتنا رنج و غم و پریشانی ہے؟ ہم سے لوگ ان کے بارے میں پوچھتے ہیں اور کہتے ہیں اس کا کیا تعلق ہے ہم کیا جواب دیں؟ ہم کہتے ہیں کہ اس کا نام ہلاؤ اور ایک کشمیری مزدور کا نام ہی رکھو تو ہم جواب دے سکتے ہیں۔ انہوں نے کیا کیا خطرناک قدم ڈھائے ہیں۔ غلط سلط اور گندہ ذاتی دشمنی پر مبنی لٹریچر چھاپ کر بانٹ دیا ہے۔ وہ لٹریچر پہلے پاکستان کے اخبارات میں چھپتا ہے اور پھر پارلیمنٹ کے ممبروں کے پاس آتا ہے گھر گھر میں جاتا ہے کلروں کے پاس آتا ہے اور لاکھوں روپیہ خرچ ہوتا ہے۔ خود پرائم منسٹر صاحب کو اور لاء منسٹر صاحب کو پتہ ہے گورنمنٹ آف انڈیا کو پتہ ہے ہر ایک کو پتہ ہے۔ اکثر اخبارات میں ایڈیٹوریلس رکھے جا چکے ہیں۔ تو ہمارے بھائی کپور صاحب نے جو یہاں زہریلے پروپیگنڈا کو روکنے کا ذکر کیا اس کو نظر انداز کرنے سے عظیم نقصان کا اندیشہ ہے۔ اس طرح سے ہم کشمیر کو کبھی نہیں بچا سکتے ہیں۔ ڈیفنس منسٹر صاحب کو قوم منسٹر صاحب کو لاء منسٹر صاحب کو چاہئے کہ ان کو پکڑ کر بند کر دیں اور ان مخالفانہ سرگرمیوں کو ختم کر دیں ان کو غلط راستے سے ہٹا دیں تاکہ کشمیر ایسے لوگوں کے حملے سے بچ جائے۔

کشمیر کے عوام کیا سیکنڈ فائیو ایر پلان کی تکمیل کا کام اطمینان و پوری توجہ سے

[سرदार بدہ سنگھ]

کر سکتے ہیں اور کیا ترقی سے کام کر سکتے ہیں جبکہ دہلی میں بیٹھے دشمنان وطن ملک کی ترقی روکنے اور کڑبڑ کرنے کے لئے دن رات کوشش کر رہے ہیں؟ تاہم ترقی کے کام کئے جانا رہے ہیں۔ گندے گندے لٹریچر من گھڑت باتیں گھر گھر بھیجی جاتی ہیں۔ جس سے ملک میں غلط فہمی اور بے چینی کا اندیشہ ہے نہ معلوم ان کو کیوں کھلی چھوٹ ملی ہوئی ہے۔ جو ہمارے صریحاً مخالف ہوتے ہیں جو گورنمنٹ آف انڈیا اور کشمیر کے مخالف ہوتے ہیں جو پاکستانی ہوتے ہیں جو اینیمی کے ایجنٹس ہوتے ہیں وہی یہاں آکر کے کانٹسٹی ٹیوشن ہاؤس میں پارلیمنٹ کے ممبروں کے فلیٹس میں رہتے ہیں۔ ادھر ادھر گھومتے پھرتے ہیں اور یہاں سینٹرل ہال میں بھی آکر بیٹھے رہتے ہیں۔ جب ایسی حالت ہے تو ہم کیسے چپ رہ سکتے ہیں؟

میں عرض کروں گا کہ بڑی خوشی کی بات ہے کہ آپ یہ ایکسٹنشن آف لاز کا بل لائے ہیں۔ جو قانون ہم نے مانے ہیں ان کو آپ ہمارے اوپر لاگو کر رہے ہیں۔ ہم بھی اپنے یہاں مقامی حالات کے مطابق آپ کا سا ہی قریباً آئین بنا رہے ہیں۔ ہمارے اور آپ کے قانون میں کوئی بہت لمبا چوڑا فرق نہیں ہے۔ جب ہم نے آپ کے ساتھ ایکسیشن کر لیا ہے ملک کو آپ کے ساتھ وابستہ کر دیا ہے اپنی جان و مال کی حفاظت آپ کو سپرد کر دی ہے تو یہ تو کوئی بڑی بات نہیں ہے۔ جو مفید بل ہم منظور کر رہے ہیں اس میں ہمیں کچھ خاص اختیارات آپ نے دئے ہیں وہ اس لئے دئے ہیں کہ وہاں سیز فائر لائن ہے جنگ کا خطہ ہے اور ہماری آزادی دئے کو مد نظر رکھا ہے۔ اس لئے کہ کہیں

لوگ یہ نہ کہنے لگیں کہ بائی فورس آپ نے اپنے قانونوں کو بھی وہاں لاگو کر دیا ہے۔ ہم نے مستقبل التاحق کر کے ایذا سب کچھ دراصل آپ کو سپرد کر ہی دیا ہے۔ لیکن اب آپ کو ہمیں ہر پہلو سے مدد کرنا اور بچانا ہے۔ ابھی اس دن لوگ سمیٹا میں انفارمیشن اینڈ برائڈ کاسٹنگ منسٹر صاحب نے کہا تھا جب کہ شری فیروز گاندھی نے کشمیر کے برخلاف زھریلے پروپیگنڈا کا ذکر کیا تھا۔ اس بات کے لئے ہوم منسٹر سے کہو۔ آپ کے منسٹر نے یہ کہا ہے کہ ہوم منسٹر صاحب سے کہو۔ لہذا آج ہم ہوم منسٹر صاحب کے نوٹس میں لانا چاہتے ہیں اب آج جب کہور صاحب یہاں اس سوال کو اٹھاتے ہیں اسی پر جلد غور کرنا چاہئے تو میں ہوم منسٹر صاحب سے کہتا ہوں کہ یہ قانون مبارک ہے لیکن اس کے ساتھ ہی ہم کو مخالفوں سازشیوں و شرور انگیزی سے ور اس طرح کے مخالف پروپیگنڈے سے بچایا جائے جو کہ یہاں پر بیٹھ کر ہو رہے ہیں۔ ان لوگوں کا کوئی لحاظ نہ کیا جائے۔ آپ مہربانی کر کے زبردست ایکشن لیجئے۔

†[سرदार بھوہ سنگھ (جम्मू و کاشمیر)]
 मोहतरिमा वाइस चैयरमैन साहिबा, अभी हमारे भाई कपूर साहब ने जो तकरीर फरमाई इसके मुतल्लिक एक मेम्बर साहब की तरफ से यह एतराज किया गया कि यह गैरमुतल्लिका है। मैं नहीं समझता कि यह किस तरह गैरमुतल्लिका है। जिस जहरीले और तबाहकून प्रोपेगंडे का असर जम्मू कश्मीर गवर्नमेंट पर, हिन्दुस्तान की गवर्नमेंट पर, इंडियन कांग्रेस पर और कश्मीर नेशनल कांफ्रेस पर पड़ रहा है उसके इनसदाद का जिक्र मैं नहीं समझता कि वह किस तरह से गैरमुतल्लिका है।

श्री ज० रा० कपूर: कुछ लोगों की ऐसी आदत होती है कि वह सही चीज को भी गलत बताते हैं।

सरदार बुध सिंह : हमें खुशी है कि आप आज यह कानून पास कर रहे हैं। हमें इसकी भी खुशी है कि आपने हमें यह अख्तियार दिया है, कश्मीर की कांस्टिट्यूट असेम्बली को यह अख्तियार दिया है कि जब वह मॅक्शन करती है, मंजूर करती है और एग्री करती है तब आपकी पार्लियामेंट किसी चीज को मंजूर करती है। हमने इसे बड़ी खुशी से मंजूर कर लिया है और तमाम इंडिया को और तमाम कश्मीर को खुशी है कि आहिस्ता-आहिस्ता जो कवानीन जम्मू और कश्मीर के हक में हैं और मुफीद हैं वह वहां नाफ़द किये जा रहे हैं। लेकिन सवाल यह पैदा होता है कि जब वहां का डिफेंस आपके सुपुर्द है तो वहां ला एंड आर्डर कायम रखने में मदद करना आपका फ़र्ज हो जाता है। हमारे भाई ने यह ठीक ही कहा है कि अगर वहां के ला एंड आर्डर को तक़वियत न दी जाय तो यह कानून बेमाने साबित होगा।

इसमें कुछ शक नहीं कि पंडित जवाहरलाल जी नेहरू के पास, कांग्रेस के पास, पार्लियामेंटरी कांग्रेस पार्टी के पास और पार्लियामेंट के जितने मेंबर हैं उनके पास एक गैरमुतल्लिका तरफ़ से गैर जिम्मेदाराना लिटरेचर आ रहा है जिसका ताल्लुक न कौम की बेहतरी व तरक्की से है, न स्टेट की हिफाजत से है, न कश्मीर की वफादारी व भलाई से है न नेशनल कांग्रेस से है और न वहां की हुकूमत की तरक्की परवर कामों से है, बल्कि इन सबके बखिलाफ़ वतनी दुश्माना कार्यवाही की जा रही है। अब यह सारी कार्यवाही यहां मॅटर में कांस्टिट्यूशन हाउस में बैठकर हो रही है। इसके बखिलाफ़ हिन्दुस्तान व कश्मीर की वफादार जनता तमाम बोल उठी है और अक्सर हिन्दुस्तान के अखबारात ने नोट व एडीटोरियल इस प्रोपेगंडा के बखिलाफ़ शायी किये हैं कि ये क्या अजीब बात हो रही है, इसे रोकना चाहिये गवर्नमेंट आफ़ इंडिया एक बड़ी गवर्नमेंट है। इसके पास फ़ौज है, मिलिट्री हैं, लायर है, पार्लियामेंट है लेकिन हमारे खिलाफ़ यहां से बैठे बैठे बम्बार्डमेंट हो रहा है और इस पर तवज्जो दिलाने पर भी यह कहा जाता है कि यह गैरमुतल्लिका है। अगर यही बात है तो फिर यह कानून बनाने से और हमें शामिल करने से क्या फायदा है? वहां पाकिस्तान की फौज और पाकिस्तान की तोप बन्दूक सीज़ फायर लाइन पर तैयार खड़ी है जिसके साथ हमारा मुकाबला है। और यहां जो अन्दर से बम्ब गिर रहे हैं और आग लगाई जा रही है इसका अगर आप इन्तजाम नहीं

करेंगे तो यह बिल और यह कानून कुछ माने नहीं रखेंगे। इसलिए हमारे दोस्त का यह कहना है कि यह गैरमुतल्लिका है, गलत है, असलियत में उन्हें कोई तकलीफ़ नहीं है। अगर वह वहां रहते होते तो उन्हें पता चलता कि यह कितना ख़तरनाक मुख़ालफ़ाना प्रोपेगंडा है। यहां जो हमारे खिलाफ़ गलत ज़हरीला प्रोपेगंडा पाकिस्तान, अमेरिका और उनके एजेंटों का हो रहा है वह जाहिर है और वह जो कांग्रेसी कहलाते थे, उनका मैं नाम लेना नहीं चाहता था आप सब जानते हैं, लेकिन अब लेना ही पड़ेगा और कहना पड़ेगा कि वह जो लिटरेचर शायी करा रहे हैं इस पर लाखों रुपया खर्च हो रहा है और ख़तरनाक प्रोपेगंडा यहीं एन सेंटर में बैठकर हो रहा है। इसलिए यह गवर्नमेंट आफ़ इंडिया का फ़र्ज है कि वह इसका इनस-दाद करे और रोके। यहां देहली में प्रेमनाथ बजाज तीन साल तक हमारे खिलाफ़ तरह तरह की किताबें और मज़ामीन लिखता रहा लेकिन उसको पकड़ा नहीं गया और फिर कही आखिर में तीन साल के बाद पकड़ा गया। इतने दिनों तक आप ढील देते रहे यह अजीब किस्म का इन्तजाम है। यह ढील क्यों दी जाती है? वह फ़िज़ूल बेबुनियाद लिटरेचर से पार्लियामेंट के मेंबरों का घर भरते हैं। अगर देखा जाय तो कश्मीर के चालीस लाख इन्सानों में से कोई शख्स ऐसा नहीं निकला जो यह कहता कि हमें यह तकलीफ़ है। आखिर मुख़ालफ़ीन के रिश्तेदार और उनके हिमायती चार मेंबरान पार्लियामेंट में भी मौजूद हैं। फिर इस एक कतन गैर जिम्मेदार, गैर मुतल्लिका सरीहन मुख़ालफ़ाना प्रोपेगंडा करने वाले गैर कश्मीरी को किसने मुख्तियारनामा दिया है कि अब तीन साल के बाद इसे फ़ज़ूल बेबुनियाद गलत और ख़तरनाक लिटरेचर छापने की ज़रूरत पड़ती है। इसमें कोई ख़ास राज़ है। कौन है यह हमारी बहन मुदुला साराबाई? इनको भी क्या हमारे मुल्क के लिए कोई दर्द है, कोई इसकी भलाई तरक्की का ख़याल है? हर्गिज नहीं बल्कि कोई जाती तकलीफ़ है और कोई ख़ास बेताबी है। क्यों इतना रंजोगम व परेशानी है? हमसे लोग इसके बारे में पूछते हैं और कहते हैं इसका क्या ताल्लुक है। हम क्या जवाब दें? हम कहते हैं कि इसका नाम मिटाओ और एक कश्मीरी मज़दूर का नाम ही रखो तो हम जवाब दे सकते हैं। इन्होंने क्या क्या ख़तरनाक कदम उठाये हैं। गलत-सलत और गन्दा जाती दुश्मनी पर मबनी लिटरेचर छाप कर बांट दिया है। वह लिटरेचर पहिले पाकिस्तान के अखबारात में छपता है और फिर पार्लियामेंट के मेंबरों के पास

[सरदार बुध सिंह]

आता है। घर घर में जाता है, बलकों के पास आता है और लाखों रुपया खर्च होता है। खुद प्राइम मिनिस्टर साहब को और ला मिनिस्टर साहब को पता है, गवर्नमेंट आफ इंडिया को पता है, हर एक को पता है। अक्सर अखबारों में एडीटोरियल लिखे जा चुके हैं। तो हमारे भाई कपूर साहब ने जो यहां जहरीले प्रोपेगंडे को रोकने का जिक्र किया इसको नजरान्दाज करने से अजीम नुकसान का अन्देशा है। इस तरह से हम कश्मीर को कभी नहीं बचा सकते हैं। डिफेंस मिनिस्टर साहब को, होम मिनिस्टर साहब को, ला मिनिस्टर साहब को चाहिए कि वह इनको पकड़ कर बन्द कर दें और इन मुखालिफाना सरगर्मियों को खत्म कर दें, इनको गलत रास्ते से हटा दें ताकि कश्मीर ऐसे लोगों के हमले से बच जाय।

कश्मीर के अचाम क्या सेकेंड फाइव ईयर प्लान की तकमील का काम इत्मीनान व पूरी तवज्जी से कर सकते हैं और क्या तरीके के काम कर सकते हैं जब कि देहली में बैठे दुश्मनान वतन मुल्क की तरक्की रोकने और गड़बड़ करने के लिए दिन-रात कोशिश कर रहे हैं? ताहम तरक्की के काम किये जा रहे हैं। गन्दे-गन्दे लिटरेचर मनगढ़न्त बातें घर-घर भेजी जाती है जिससे मुल्क में गलत फहमी और बेचैनी का अन्देशा है। न मालूम इनको क्यों खुली छूट मिली हुई है। जो हमारे सरीह मुखालिफ होते हैं, जो गवर्नमेंट आफ इंडिया और कश्मीर के मुखालिफ होते हैं, जो पाकिस्तानी होते हैं जो उन्हीं के एजेंट्स होते हैं वही यहां आ करके कांस्टिट्यूशन हाउस में पार्लियामेंट के मेम्बरों के फ्लैट्स में रहते हैं, इधर उधर धूमते फिरते हैं और यहां सेंट्रल हाल में भी आकर बैठे रहते हैं। जब ऐसी हालत है तो हम कैसे चुप रह सकते हैं?

मैं अर्ज करूंगा कि बड़ी खुशी की बात है कि आप यह एक्सटेंशन आफ लाज का बिल लाये हैं। जो कानून हमने माने हैं उनको आप हमारे ऊपर लागू कर रहे हैं? हम भी अपने यहां मुकामी हालात के मुताबिक आपका साही करीबन आईन बना रहे हैं? हमारे और आपके कानून में कोई बहुत लम्बा-चौड़ा फर्क नहीं है। जब हमने आपके हाथ एक्सेशन कर लिया है मुल्क को आपके साथ बावस्ता कर दिया है, अपनी जान व माल की हिराजत आपके सुपुर्द कर दी है तो यह तो कोई बड़ी बात नहीं है। जो मुफीद बिल हम मंजूर कर रहे हैं उसमें हमें कुछ खास अख्तियारात आपने दिये हैं। वह इसलिये दिये हैं कि वहां सीज फायर लाइन है जंग का खतरा है और हमारी आजादी में

राय को भी मद्देनजर रखा है इसलिए कि कहीं लोग यह न कहने लगें कि बाई फोर्स आपने अपने कानूनों को भी वहां लागू कर दिया है। हमने मुस्तकिल इलाहाक करके अपना सब कुछ दरअसल आपकी सुपुर्द कर ही दिया है। लेकिन अब आपको हमें हर पहलू से मदद करना और बचाना है। अभी उस दिन लोक सभा में इन्फारमेशन एंड ब्राड कास्टिंग मिनिस्टर साहब ने कहा था, जब कि श्री फीरोजगांधी ने कश्मीर के बरखिलाफ जहरीले प्रोपेगंडा का जिक्र किया था, इस बात के लिए होम मिनिस्टर साहब से कहो आपके मिनिस्टर ने यह कहा है कि होम मिनिस्टर साहब से कहो लिहाजा आज हम होम मिनिस्टर साहब के नोटिस में लाना चाहते हैं। अब आज जब कपूर साहब यहां इस सवाल को उठाते हैं इस पर जल्द गौर करना चाहिए तो मैं होम मिनिस्टर साहब से कहता हूं कि यह कानून मुबारिक है लेकिन इसके साथ ही हमको मुखालिफों साजिशों व शरर अग्रेजी से और इस तरह के मुखालिफ प्रोपेगंडे से बचाया जाय जो कि यहां पर बैठ कर हो रहे हैं। इन लोगों का कोई लिहाज न किया जाय। आप मेहरबानी करके जबरदस्त एक्शन लीजिए।]

SHRI H. P. SAKSENA (Uttar Pradesh): Madam, I support this Bill with an unburdened heart, because I was suffering from a grievance of very long standing. I used to see that in each and every Bill that was brought before us for discussion in this House, there was an exception mentioned, that perennial exception, of the fact that the Bill will be applicable to the whole of India excepting the State of Jammu and Kashmir. That exception, I find, has at long last been removed, and all the Acts that we will be passing henceforward, I hope, will be equally applicable to the State of Jammu and Kashmir just as they will be applicable to the rest of India.

Madam, the State of Jammu and Kashmir is the crown of India. It is the most strategic point so far as the defence of India is concerned, and it cannot be sacrificed at any cost whatsoever. That is the reason why the Government of India have invested crores upon crores of rupees on the safety and the security of the State, and the Government of India have been making Herculean efforts for saving the State from the clutches of the neighbouring country of ours which has grown out of the dissidence of this very country.

Madam, I wish the people of Jammu and Kashmir all well and all prosperity, and I hope that they will accept the application of the laws, that are applicable here in the rest of India, with an open heart, and will cease to think that they stand in need of any further safeguards for the security and semi-independence of their State. Article 370 of the Constitution gives them special privileges and special concessions, and they should be content with those privileges and concessions, and falling entirely in line with the rest of India, they should try to build up the prosperity of the country from Jammu and Kashmir to the Cape Comorin.

SHRI B. N. DATAR: Madam, there is nothing that has been urged, and hence I would not like to take any time of the House.

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA): The question is:

"That the Bill to provide for the extension of certain laws to the State of Jammu and Kashmir, as passed by the Lok Sabha, be taken into consideration."

The motion was adopted.

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA): Now we shall take up the clause by clause consideration of the Bill. There are no amendments.

Clauses 2 to 6 and the Schedule were added to the Bill.

Clause 1, the Title and the Enacting formula were added to the Bill.

SHRI B. N. DATAR: Madam, I move:

THE CENTRAL EXCISE AND SALT

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA): The question is:

"That the Bill be passed."

The motion was adopted.

RESOLUTION REGARDING CONTINUANCE OF PRESIDENT'S PROCLAMATION IN RELATION TO TRAVANCORE-COCHIN STATE

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA): Now, there is this Resolution on the agenda.

SOME HON. MEMBERS: We can take it up tomorrow.

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA): We can sit till 5-30 or 6 P.M. because there is a lot of business to be finished.

SHRI H. C. DASAPPA (Mysore): It is very unfair, Madam.

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA): Let the hon. Minister move it at least.

THE MINISTER IN THE MINISTRY OF HOME AFFAIRS (SHRI B. N. DATAR): Madam, I move:

"That this House approves the continuance in force of the Proclamation issued by the President on the 23rd March, 1956, under article 356 of the Constitution, in relation to the State of Travancore-Cochin and approved by resolutions passed by the Lok Sabha and the Rajya Sabha on the 29th March, 1956 and the 24th April, 1956, respectively."

Then, Madam, I shall speak tomorrow.

THE VICE-CHAIRMAN (SHRIMATI SHARDA BHARGAVA): All right. But there is a message to be read.

MESSAGE FROM THE LOK SABHA

THE CENTRAL EXCISE AND SALT (AMENDMENT) BILL, 1956

SECRETARY: Madam, I have to report to the House the following